

stichting **Een Joodse Erfenis**

JAARVERSLAG 2020

DOELSTELLINGEN ANNO 1995

Stichting Een Joodse Erfenis is op 8 juni 1995 opgericht en stelt zich conform haar statuten ten doel de herinnering aan de joodse aanwezigheid in Winsum en omgeving levend te houden en te bewaren. Gebruikelijk is het om op basis hiervan jaarlijks een aantal activiteiten te organiseren maar vanwege de coronamaatregelen zijn na maart de meeste helaas aangepast, uitgesteld of afgelast.

HOLOCAUST HERDENKING 2020 IN DE GEMEENTE HET HOGELAND

Op 27 januari 2020 was het 75 jaar geleden dat Auschwitz werd bevrijd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn 104.000 Joden, Roma en Sinti in Nederland vervolgd en vermoord om wie zij waren. Om mensen in hun eigen gemeente te betrekken bij dit oorlogsverleden, is op verzoek van het Nationaal Comité 4 en 5 mei een tijdelijk **lichtmonument** ontworpen door Daan Roosegaarde. **'Levenslicht'** bestaat uit 104.000 oplichtende steentjes. Gemeente Het Hogeland heeft besloten een deel van dit kunstwerk aan te schaffen bestaande uit **212** steentjes die verwijzen naar de **Joodse slachtoffers** die zijn geboren in de gemeente Het Hogeland. Dit tijdelijk lichtmonument werd geplaatst voor het gemeentehuis in Winsum en later dit jaar definitief geplaatst bij het oorlogsmonument op de begraafplaats in Leens.

Stichting Een Joodse Erfenis heeft meegewerkt aan de organisatie van **het programma rondom de onthulling op 27 januari**. Burgemeester Bolding heeft met een indrukwekkende toespraak de opening verricht. Na de toespraak werd het gedicht *'Ieder mens heeft een naam'* van Zelda, Israëliische dichteres, voorgedragen door de secretaris van Dorpsbelangen Leens. Aansluitend werden de 212 namen van de Holocaust slachtoffers voorgelezen door vertegenwoordigers van verschillende herdenkingscomités in de gemeente. Tot besluit werd het gedicht *'Kleine banneling'* van Karel Eykman voorgedragen door een leerlinge samen met haar docent van Christelijke Scholengemeenschap (CSG) in Winsum. Het aansteken van het tijdelijk lichtmonument **'Levenslicht'** werd verricht door burgemeester Bolding en de heer Knorringa, geboren in Uithuizen, ondergedoken gezeten tijdens de oorlog en daardoor de Holocaust overleefd. De herdenking werd afgesloten met muziek van het duo Bollen&Co. Ruim 200 belangstellenden hebben de waardige en indrukwekkende gemeentelijke herdenking bijgewoond.

OPEN JOODSE HUIZEN | HUIZEN VAN VERZET 3 EN 4 MEI (*uitgesteld*)

Op 3 en 4 mei zouden in het huis Molenstraat 8 in Eenrum de **gezusters Hendriejette en Frouwktje Benninga** worden herdacht. Op 4 mei zouden op 3 locaties in Winsum de volgende personen worden herdacht: **Jozef Garson** in Café J&A (Jozef was voor en aan het begin van de Tweede Wereldoorlog hulpover op deze locatie die destijds Hotel Til heette), **Rebecca Reintje de Vries** (zus van de bekende Nardus de Vries) in het huis Hoofdstraat W40 en **verzetstrijder Jan Moes** in het huis Reitdiepstraat 4. Mogelijk kan het programma in mei 2021 worden uitgevoerd.

GEEN OPENBARE ACTIVITEITEN EN OPENSTELLING VOORMALIGE SYNAGOGE OP 4 MEI

Vanwege de coronamaatregelen was er dit jaar geen dodenherdenking bij het bevrijdingsmonument in Winsum en aansluitend geen stille tocht langs de graven en herdenkingsplaatsen voor de oorlogsslachtoffers. Wel zijn daar op 4 mei door een aantal bestuursleden van Stichting Herdenking 4 mei Winsum bloemen neergelegd. Aan de oostzijde van de voormalige synagoge is in 1993 een **monument** aangebracht ter herinnering aan de **13 omgebrachte joodse slachtoffers** uit Winsum, waar 2 bestuursleden van Stichting Een Joodse Erfenis op 4 mei **13 witte rozen** hebben neergelegd.

TWEEDE N.A. DE VRIESLEZING OVER HERMAN VERBEEK, PRIESTER, POLITICUS EN PUBLICIST *(afgeleest)*

Op zondagmiddag 15 maart zou in samenwerking met Stichting Behoud Synagoge Winsum de Tweede N.A. de Vrieslezing worden georganiseerd. **Historicus dr. Stefan van der Poel** zou de **spreker** zijn. De jaarlijkse **lezing is genoemd naar Nathan Albert de Vries** (1878-1924). Na zijn jeugd in Winsum liet Nardus de joodse religie achter zich en ontwikkelde zich o.a. tot een gedreven SDAP-politicus in de gemeenteraad en provinciale staten van Groningen. Na de restauratie van de synagoge in 2010/2011 is de naam 'N.A. de Vriesgebouw' verdwenen. Maar de actuele relevantie van het **gedachtegoed** van het echtpaar Nathan en Agnes de Vries-Bruins en de herinnering aan hun maatschappelijke betrokkenheid en politieke activiteit inspireren tot op de dag van vandaag.

OPEN MONUMENTENDAG *(zaterdag 12 september, thema: Leermoment)*

In verband met het coronavirus heeft de gemeente Het Hogeland besloten te gaan voor een **virtuele Open Monumentendag**. In opdracht van de gemeente heeft kunsthistoricus Johan van Dijk daartoe een aantal filmpjes gemaakt, onder andere over **de voormalige synagoge** in samenwerking met Frank Vermeer, voorzitter van Stichting Behoud Synagoge Winsum.

LEZING AFKE BERGER OVER 'DE NASLEEP VAN DE KRISTALLNACHT 1938/1939' *(uitgesteld)*

Dit gezamenlijk initiatief van de Protestantse Gemeente Winsum-Halfambt en Stichting Een Joodse Erfenis zou op 15 november worden uitgevoerd in de Centrumkerk in Winsum. De lezing zou in eerste instantie worden gehouden in februari 2021, maar is definitief verplaatst naar 14 november 2021.

PUBLIC RELATIONS

Donateurs en andere belangstellenden worden onder andere via digitale **nieuwsbrieven** op de hoogte gehouden van onze activiteiten.

WEBSITE

Dit jaar is er verder gewerkt aan de ontwikkeling van een **educatief** onderdeel op onze website: Canon Winsums Jodendom 1727-2011 en eind van dit jaar grotendeels afgerond. De website www.sjoelplein.nl is begin 2020 komen te vervallen en vervangen door de **nieuwe website** www.dewinsumsesjoel.nl.

Helaas is op 31 oktober onze Adviseur Joodse Cultuur en Identiteit, de heer Theo Mol, overleden. Hij was met name betrokken bij het ontwikkelen van de Canon Winsums Jodendom. Wij zijn hem zeer erkentelijk voor zijn bijdrage.

EXTERNE CONTACTEN

Stichting Een Joodse Erfenis voert **structureel overleg** binnen Syneon; netwerkorganisatie Synagogen Noord- en Oost-Nederland. Helaas heeft het overleg in november niet plaatsgevonden. **Plaatselijke organisaties** waarmee dit jaar is samengewerkt zijn Stichting Herdenking 4 Mei Winsum, Stichting Behoud Synagoge Winsum en de Protestantse Gemeente Winsum-Halfambt.

OVERLEG SYNEON NOORD

Deelnemers aan het overleg Syneon Noord zijn de vertegenwoordigers van synagogen uit Groningen, Zuidlaren, Bourtange, Appingedam en Winsum. Zij hebben een aantal gesprekken gevoerd over deelname aan de **randprogrammering** ter gelegenheid van het openingsjaar in 2021 na **herinrichting van de Folkingerstraat Synagoge in Groningen**. Het overleg zal ook in 2021 worden voortgezet.